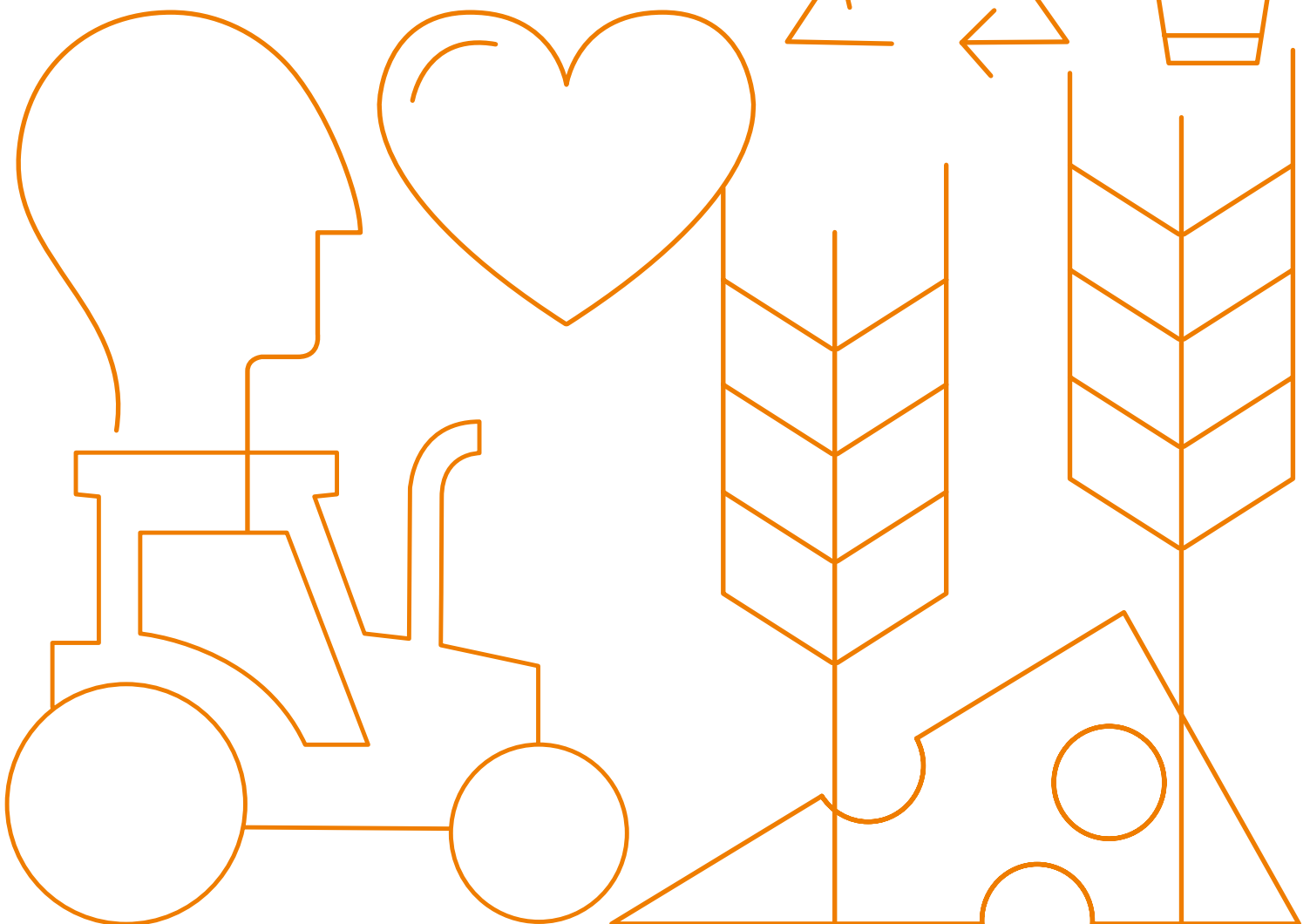

EN HÅLLBAR OCH KONKURRENSKRAFTIG
LIVSMEDELSSEKTOR – GENOM HÖGKVALITATIV
FORSKNING, UTVECKLING OCH INNOVATION
FORMAS UNDERLAG TILL SVERIGES
LIVSMEDELSSTRATEGI

Förord

Formas, forskningsrådet för hållbar utveckling, har i uppgift att främja och stödja forskning, samt dess nyttiggörande, inom rådets ansvarsområden miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Livsmedelsforskning är ett viktigt fält inom Formas ansvarsområden.

Formas ser det därför som angeläget att utveckla forskningsperspektivet inför regeringens fastställande av en livsmedelsstrategi och har därför valt att inkomma med detta underlag. Underlaget betonar vikten av forskning, utveckling och innovation i en nationell livsmedelsstrategi. Dokumentet inkluderar erfarenheter från en workshop med deltagande från bland annat myndigheter i Irland, Storbritannien och Nederländerna, anordnad av Formas den 2 december 2015.

Bakgrund

Mänskligheten står inför sina kanske största utmaningar någonsin med stigande medeltemperatur, minskande biologisk mångfald, havsförsurning, miljöföroreningar och hög urbaniseringstakt. Det finns också stora orättvisor mellan och inom länder där miljontals människor inte kan äta sig mätta varje dag. Samtidigt uppskattas livsmedelssvinnet vara så stort att det skulle kunna mätta världens hungrande befolkning fyra gånger om. Förenta nationernas (FN:s) livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) estimerar att hela en tredjedel av all mat som produceras i världen varje år slängs eller går förlorad, en förlust motsvarande ett värde av 1 000 miljarder dollar. Jordens befolkning beräknas dessutom öka med en miljard till 2030 vilket ställer nya krav på en säker, trygg och hållbar livsmedelsförsörjning. Jordbruksproduktionen spås på grund av befolkningsstillväxten och ändrade konsumtionsmönster behöva öka med 20 procent de kommande 15 åren, vilket måste ske inom ramarna för vår planet. En miljömässigt hållbar livsmedelsproduktion liksom mat för hälsa är viktiga samhällsutmaningar. Inte minst ökar en i västvärlden åldrande befolkning och vår moderna livsstil efterfrågan på nya, innovativa och hälsosamma livsmedel.

Livsmedelssektorn i Sverige är sett till omsättning en av de största sektorerna inom svensk tillverkningsindustri och därmed betydelsefull för Sveriges sysselsättning och ekonomi. Primärproduktionen omsätter 47 miljarder kronor och sysselsätter 36 000 heltidsanställda medan livsmedelsindustrierna omsätter 175 miljarder kronor och sysselsätter 56 000 heltidsanställda. Den svenska livsmedelsexporten uppgick 2014 till 69 miljarder kronor, att jämföra med järn och stålindustrins 50 miljarder kronor eller läkemedelsindustrins 59 miljarder kronor. Livsmedelsexporten är därmed viktig för Sveriges BNP. Samtidigt har den svenska importen av livsmedel fördubblats de senaste tio åren och uppgick 2013 till 119 miljarder kronor. Konkurrensen på den internationella livsmedelsmarknaden har hårdnat och ställer allt större krav på innovation och produktionseffektivitet för lönsamhet. Regeringen har därför i likhet med flera andra europeiska länder beslutat om att ta fram en nationell livsmedelsstrategi. Målet med den svenska livsmedelsstrategin är att stärka innovationskraften, öka produktionen samt exporten av livsmedel och därmed främja sysselsättning och lönsamhet i livsmedelssektorn. Produktionsökningen ska ske samtidigt som de nationella miljömålen nås, andelen ekologisk produktion ökas och konsumenter ges goda möjligheter att göra medvetna val. Alla livsmedelskedjans delar anses viktiga för att skapa en långsiktig strategi som ger jobb och hållbar tillväxt i hela landet.

Formas, forskningsrådet för hållbar utveckling, har i uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom rådets ansvarsområden miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Formas har också till uppgift att nyttiggöra forskningsresultat och främja en hållbar utveckling i samhället; ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Forskning är en förutsättning för konkurrenskraft, ökad sysselsättning och tillväxt då den bidrar med kunskap för att ta fram nya produkter och tjänster som möter konsumenternas efterfrågan och samhällets behov, effektiviserar processer och hittar innovativa lösningar på dagens och morgondagens samhällsutmaningar. Livsmedelsforskning är grundläggande för en hållbar utveckling och därför ett viktigt fält inom Formas ansvarsområden.

Formas har, som en del i framtagandet av underlag till regeringens proposition för forskning, innovation och högre utbildning 2017–2027, låtit en expertgrupp granska svensk forskning inom bland annat areella näringar. I Formas inspel till propositionen, *En hållbar framtid genom stark forskning och utveckling* som finns att läsa på www.formas.se, lyfts livsmedel som ett centralt område för svensk forskning i framtiden. Expertgruppens rapport och Formas kartläggning av svensk forskning inom rådets ansvarsområden visar samtidigt att livsmedelsforskningsområdet delvis är eftersatt – speciellt ur ett helhets- och systemperspektiv. Vid sidan av finansiering från universitets- och högskolors basanslag är den offentliga finansieringen av forskning inom området uppdelad mellan framför allt Formas, Vetenskapsrådet, Forte, Vinnova och Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF). Livsmedelsområdet har betydelse för flera politikområden och avgränsningen mot relaterade forskningsområden är ofta flytande. Det är därmed svårt att få en tydlig helhetsbild både av forskningsfinansieringen och omfattning av den forskning som utförs på området. En grundlig inventering av den livsmedels- och nutritionsforskning som bedrivs i Sverige i dag skulle tydliggöra kunskapsluckor och hjälpa till att identifiera prioriteringsområden inom fältet.

Formas ser det som angeläget att Sverige tar fram en livsmedelsstrategi förankrad på god vetenskaplig grund. Formas har därför tagit initiativet att, i anslutning till regeringens arbete med att ta fram en svensk livsmedelsstrategi, belysa några viktiga områden och åtgärder inom livsmedelsforskning, utveckling och innovation. Slutsatserna och rekommendationerna baseras på tidigare utförda kunskapssammanställningar och Formas kompetens inom området. I tillägg arrangerade Formas i början av december en dag för kunskapsutbyte och samtal kring forskning och utveckling i utformningen av nationella livsmedelsstrategier. Representanter från Irland, Storbritannien och Nederländerna presenterade sina erfarenheter av arbetet med och innehållet i sina nationella livsmedelsstrategier.

För att nå regeringens uppsatta mål är det av största vikt att kunskapsförsörjning inom hela livsmedelsområdet prioriteras och att samverkan mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv främjas, vilket bidrar till nyttiggörande av forskning och innovation i hela kedjan.

Som gemensamma nämnare ses framförallt vikten av att bedriva forskning, utveckling och innovation av världsklass, behovet av samverkan, tydliga exportambitioner samt att se möjligheter i de stora samhällsutmaningarna. Seminarierna kombinerades med en workshop där forskare, representanter från myndigheter, primärproduktion och livsmedelsindustri fick diskutera och prioritera åtgärder på den svenska livsmedelsarenan. Erfarenheterna från dagen har använts som underlag för detta dokument.

Som ett första steg för att möta dagens och framtidens utmaningar inom livsmedelsområdet har Formas forskarråd beslutat om en riktad utlysning inom livsmedel- och nutritionsforskning under 2016. Det kommer dock att krävas fler och större satsningar för att långsiktigt bygga en hållbar och stark svensk livsmedelssektor. Formas föreslår i sitt underlag till Sveriges forskningspolitik 2017–2027 att regeringen avsätter särskilda medel för ett långsiktigt program för livsmedel, genom en successiv årlig resursförstärkning till Formas forskningsanslag från 2017 som 2020 når 100 miljoner kronor.

För att nå regeringens uppsatta mål är det av största vikt att kunskapsförsörjning inom hela livsmedelsområdet prioriteras och att samverkan mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv främjas, vilket bidrar till nyttiggörande av forskning och innovation i hela kedjan. En hållbar livsmedelsstrategi som också beaktar konsumentaspekter, miljö- och hälsoutmaningar bidrar dessutom till att uppnå FN:s nyligen antagna globala hållbarhetsmål.

Konkurrensen på den internationella livsmedelsmarknaden har hårdnat och ställer allt större krav på innovation och produktionseffektivitet för lönsamhet. Alla livsmedelskedjans delar anses viktiga för att skapa en långsiktig strategi som ger jobb och hållbar tillväxt i hela landet.

Miljö och hälsa för en hållbar livsmedelsstrategi

I september 2015 enades FN om en gemensam agenda för en hållbar utveckling 2030. Agendan definierar 17 globala hållbarhetsmål där flera av målen i hög grad berör livsmedelsområdet och syftar till att utrota hunger, säkra tillgång till mat och förbättrad nutrition, främja ett hållbart jord- och vattenbruk, minska matsvinnet samt ge alla tillgång till säkert och rent dricksvatten. I tillägg innebär det nya klimatavtalet från december 2015 att större insatser krävs från alla håll för att nå målet att begränsa temperaturökningen till väl under två grader. En hållbar livsmedelsförsörjning och hälsosamma och säkra livsmedel för alla ingår även som en samhällsutmaning inom EU:s ramprogram för forskning och utveckling, Horisont 2020.

Livsmedelsproduktionen och konsumtionen har en betydande påverkan på miljö och klimat. Ungefär en fjärdedel av de svenska hushållens klimatpåverkan kommer ifrån maten. Enligt Europeiska miljöbyrån stod jordbruket för 10 procent av EU:s sammanlagda växthusgasutsläpp 2012. För att minska miljöpåverkan av och möta klimatförändringarnas effekter på livsmedelsproduktionen samt effektivisera användandet av råvaror och odlingsmark krävs mer kunskap och nya lösningar. Även jordbrukens vattenanvändning behöver effektiviseras och en hållbar och trygg dricksvattenförsörjning säkerställas. Flera länder beskriver i sina livsmedelsstrategier åtgärder för att miljöanpassa livsmedelssektorn och forsknings- och innovationsinsatser för att möta de stora samhällsutmaningarna är högt prioriterade. Bland annat har Danmark en handlingsplan för att öka produktionen av ekologiska produkter (Organic action plan for Denmark). Målet är att dubbla den ekologiskt odlade arealen till 2020 jämfört med 2007. Hållbar livsmedelsproduktion och hälsoanpassade produkter beskrivs i andra länders livsmedelsstrategier ofta som möjligheter för livsmedelssektorn.

I Sverige liksom i stora delar av världen är kosten den enskilt största riskfaktorn för sjukdom. Kost och motionsvanor har stor betydelse för vår hälsa och livskvalité. Hälsosamma, näringsrika och säkra livsmedel bidrar till bättre hälsa i en växande och åldrande befolkning. Förbättrade matvanor uppskattas i den senaste Folkhälsopolitiska rapporten (Statens folkhälsoinstitut, 2010) kunna spara samhället nästan 18 miljarder

kronor per år i sjukvårdskostnader och indirekta kostnader kopplade till produktionsförlust. Livsmedelssektorns potential att med hälsosamma livsmedel och innovativa lösningar bidra till en förbättrad folkhälsa bör uppmuntras. Jordbruks- och livsmedelssektorn i Nederländerna lyfter i en prioriterad utmaning *Tackling Obesity*, forskningsprojekt relaterade till fetma som grunden för utveckling av nya produkter som kan bidra till att minska fetmaproblematiken. Irland har satsat stora summor på forskning inom *Food for Health* som är ett av landets prioriterade forskningsområden. Rätt förvaltad blir de stora samhällsutmaningarna en möjlighet till lönsamhet och konkurrenskraft också för den svenska livsmedelssektorn.

Med ansvar även för miljö- och klimatforskningen integrerar Formas också ekologiska hållbarhetsaspekter i livsmedelsforskningen och kan därmed skapa synergieffekter mellan olika forskningssatsningar.

Ekologiska, etiska och hälsorelaterade mervärden efterfrågas av svenska konsumenter liksom internationellt. Flera länder marknadsför sina inhemska livsmedel med mervärden så som låg användning av bekämpningsmedel och god djurvälstånd. Det vi många gånger uppfattar som svenska mervärden tycks i dag inte alltid vara unika. Sverige ligger dock fortfarande i framkant vad gäller till exempel god djurvälstånd, låg antibiotikaanvändning och hög livsmedelssäkerhet. Under workshopen lyftes att det finns ett behov av att utveckla och skapa fler svenska mervärden, samt att tydligare kommunicera mervärden till konsumenten. Rätt kommunicerat är de svenska mervärdena en möjlighet både för den inhemska marknaden och exporten. Irland arbetar strategiskt med detta genom att stärka *Origin Green-programmet* som är ett verktyg för att mäta och demonstrera Irlands meriter som producent av hållbara, säkra, näringsrika och högkvalitativa livsmedel. Genom att marknadsanpassa, marknadsföra och exportera svenska livsmedel med hög livsmedelssäkerhet och kvalitet, och från en produktionskedja som tar hänsyn till djurskydd, miljö, klimat och hälsa så bidrar Sverige även till en globalt hållbar livsmedelsproduktion.

Formas tar ansvar för forskningsfinansiering i hela livsmedelskedjan; från primärproduktion till livsmedel för hälsa och nutrition. Med ansvar även för miljö- och klimatforskningen integrerar Formas också ekologiska hållbarhetsaspekter i livsmedelsforskningen och kan därmed skapa synergieffekter mellan olika forskningssatsningar. Ett miljömässigt hållbart system av livsmedelsproduktion och konsumtion är en förutsättning för en framgångsrik livsmedelsstrategi som också bör svara mot de hälsoutmaningar som samhället står inför.

Kunskapsförsörjning för konkurrenskraft

För att främja och upprätthålla en stark livsmedelssektor krävs ny kunskap som kan ge de lösningar som efterfrågas av samhälle och marknad. Forskningen har en central roll i att ta fram ny kunskap. Formas ser ett behov av betydande satsningar på högre utbildning och forskning, både grundforskning och innovationsnära forskning, i en nationell livsmedelsstrategi som möter inte bara dagens men också framtidens samhällsutmaningar.

Inom livsmedelssektorn i Sverige finns idag många aktörer som inte själva bedriver, stödjer eller använder forskning. Till exempel visar SCB:s siffror från 2013 att färre än en procent av de anställda inom livsmedelsindustrin arbetade med forskning och, utveckling och att andelen forskarutbildade endast var 0,05 procent. Jordbruks- och livsmedelsforskningen i Sverige har påverkats av att ett antal företag har flyttat sin forskningsverksamhet till utlandet. Företagens utgifter för egen forskning och utveckling inom livsmedel-, dryckesvaru- och tobaksindustri (SNI 10–12) var 423 miljoner kronor 2013. Detta motsvarar 0,24 procent av branschens omsättning (SCB), en mycket låg andel jämfört med i andra branscher.

Livsmedelssektorn har en central roll för att möta de kommande samhällsutmaningarna och Sverige behöver därför öka sina satsningar på forskning och utveckling inom området. Dessa satsningar bör vara långsiktiga och utvecklas i nära samverkan mellan akademien och övriga samhället. Ett starkt forsknings-samhälle inom livsmedel inklusive nutritionsområdet kan även bidra till att stärka attraktionskraften för livsmedelsföretag på den internationella arenan. I Nederländerna är samtal och samverkan mellan olika aktörer på livsmedelsområdet grundläggande. Nederländerna satsar årligen närmare 89 miljoner euro per år på jordbruks- och livsmedelsforskning och industrin bidrar med motsvarande belopp. Dessa satsningar har bidragit till att livsmedelssektorn i Nederländerna är den näst största exportören i världen, efter USA. I Sverige gjordes mellan 2010 och 2014 en gemensam satsning av staten och livsmedelsbranschen som tillsammans investerade 200 miljoner kronor i ett tvärvetenskapligt forskningsprogram för livsmedel, Tvärlivs. Området behöver fler och mer långsiktiga satsningar som bygger på samfinansiering mellan staten och privata aktörer.

För att forskningsresultat ska komma samhället till nytta behöver de utvärderas, syntetiseras, kommuniceras och implementeras. Brister i kunskaps- och kompetensförsörjning är ett hinder för nyttiggörandet av forskning, utveckling och innovation inom livsmedelsområdet. Genom att säkerställa kompetensförsörjning och att kunskapen når fram till rätt mottagare främjas en dynamisk innovationsprocess som stärker konkurrenskraften. Både sändar- och mottagarkompetens inom den svenska livsmedelssektorn behöver förstärkas. Kontakter mellan forskare och andra aktörer på livsmedelsområdet behöver uppmuntras och underlättas. Rörligheten mellan olika samhällsaktörer är i dag begränsad och behöver öka. Mobilitet underlättar kunskapsutbyte och kunskapsförsörjning och ger goda förutsättningar för nyttiggörandet av forskningsresultat. Tvärvetenskapliga och sektorsöverskridande doktorandprogram och mobilitetstjänster skapar öppnare samarbetsklimat med effektivare kommunikation och möjligheter för kompetens, aktuell kunskap och forskningsresultat att nå rätt användare. Mobilitet ökar även förutsättningarna för att identifiera forskningsbehov och bidrar till hög samhällsrelevans i forskningen. Det finns en brist i dagens meriteringssystem som inte främjar sektoriell mobilitet vid tjänstetillsättning och fördelning av forskningsanslag. Under Formas workshop framkom även att aktörer inom livsmedelssektorn upplever att sektorn har låg attraktionskraft. Exempel på åtgärder för att skapa en mer attraktiv livsmedelssektor var vidareutbildning, karriärplanering och ökad rörlighet inom sektorn.

Universitet och forskargrupper behöver även i större utsträckning samarbeta inom forskningsområden och interdisciplinärt. Sverige har en stark tradition och grund inom flera livsmedelsrelaterade forskningsområden som till exempel nutrition, livsmedelskemi och inom livsmedelsprocesser och förpackning. Dessa styrkor bör tas till vara och ses som en möjlighet för Sverige att stärka sin ställning som forskningsnation. Internationella nätverk, kunskapsutbyten och samverkan utanför Sverige kan också bidra till kvalitetshöjning av svensk livsmedels- och nutritionsforskning. Formas är ett internationellt aktivt forskningsråd som deltar i ett flertal internationella partnerskapsprogram inom livsmedels- och nutritionsområdet, exempelvis Joint Programming Initiative (JPI) Healthy Diet for a Healthy Life (HDHL), Agriculture Food Security and a Changing Climate (JPI FACCE), ERA-Net CORE Organic Plus, JPI Water och ERA-Net programmet SUSFOOD. En bredare satsning på livsmedels- och nutritionsforskning i Sverige banar väg för svenska forskares och andra samverkande aktörers möjlighet att delta i dessa internationella program. Programmen bidrar i sin tur till att stärka Sverige som forskningsnation inom livsmedelsområdet, vilket är en förutsättning för livsmedelssektorns

Livsmedelssektorn har en central roll för att möta de kommande samhällsutmaningarna och Sverige behöver därför öka sina satsningar på forskning och utveckling inom området. Dessa satsningar bör vara långsiktiga och utvecklas i nära samverkan mellan akademien och övriga samhället.

11

konkurrenskraft. Många program ger även en hävstångseffekt för de svenska forskningsmedlen.

Olika forskningsfinansiärer stödjer idag livsmedelsrelaterad forskning och bör både enskilt och samordnat verka för att stärka den totala svenska livsmedelsforskningen och dess nyttiggörande i samhället. Formas finansierar både forskarinitierad (bottom-up) och behovsdriven forskning över hela skalan från grundforskning till innovationsnära forskning. Formas anser sig därmed väl lämpad att ta en samordnande roll för långsiktiga forskningssatsningar inom livsmedelsområdet till stöd för en hållbar livsmedelsstrategi. I dagsläget är Formas möjlighet att stödja forskning begränsad till offentliga forskningsutförare. Som ett led i Formas fokus på att främja nyttiggörande av forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och samverkan mellan forskare och övriga samhället, ämnar Formas begära om en utökning av rådets möjliga medelsförvaltare. Samverkan och kunskapsöverföring mellan forskare och andra aktörer inom livsmedelsområdet kan även uppmuntras och underlättas genom forskningssatsningar med samfinansieringskrav.

Samverkan för innovation

Genom en kraftfull satsning på utbildning, forskning och nyttiggörande av forskning skapas förutsättningar för en attraktiv, innovativ och konkurrenskraftig livsmedelssektor. Satsningen behöver inkludera flera aktörer där alla måste bidra och ta sitt ansvar – akademi, näringsliv och offentlig sektor. Samverkan har haft en central roll i andra länders livsmedelsstrategier bland annat för att relevanta forskningsresultat ska nå rätt användare och för att skapa förutsättning för nyttiggörande och innovation. I slutet av åttitalet förändrade Nederländerna sitt forsknings- och innovationssystem och är idag världsledande inom sina nio Top sectors varav ett är Agri-Food. Verksamheten inom dessa fokusområden bedrivs i en interaktiv och öppen trippel helix samverkansmodell. Även i Storbritannien är samverkan i fokus för implementeringen av den nationella livsmedelsstrategin, som också specificerar hur alla delar av livsmedelssystemet kan hjälpas åt för att uppnå strategins mål.

Under Formas workshop framkom att samverkan ses som en kärnfråga för den svenska livsmedelssektorn. Det finns en efterfrågan om ett statligt initiativ till och stöd för en nationell samverkansplattform inom livsmedel. I dag finns ett par olika initiativ till samverkansplattformar. Formas anser att det är viktigt att inkludera aktörer över hela livsmedelsområdet från jord till bord och mat för hälsa. En samverkansplattform som kan fungera som navet mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi där även konsument samt miljö- och hälsointressen finns representerade efterfrågas från flera håll. En gemensam vision och gemensamma mål, att samlas kring en agenda, delaktighet och långsiktighet, liksom att aktörerna ser en ”vinn-vinn situation” ses som framgångsfaktorer för lyckad samverkan. En sådan plattform skulle också kunna fungera som en samtalspartner för forskningsfinansiärerna i sin strävan att uppfylla relevansmål och finansiera forskning som möter intressenternas utmaningar. Top Institute Food and Nutrition i Nederländerna och IQ Samhällsbyggnad kan utgöra förebilder. Det råder i många fall en uppfattning om att forsknings- och innovationsprocessen är linjär och att olika aktörer har avgränsade platser i systemet. Formas ser en brist på instrument som främjar och stödjer utveckling och innovation i alla led. Flera av våra grannländer har avsatt medel

för livsmedelsinnovation som man anser vara ett strategiskt viktigt område. Svenska livsmedelsaktörer ansökte hösten 2014 om finansiering av ett strategiskt innovationsområde, så kallad SIO, inom livsmedel. Ansökan avslogs då konkurrensen mot andra sektorer var hård. Formas avser från sin sida och i samverkan med andra forskningsfinansiärer och sektorsaktörer arbeta vidare för att bidra till fortsatt utveckling av fruktbara stöd- och samverkansformer som också skulle kunna användas inom livsmedelskedjan.

Livsmedelssektorn i Sverige består till stor del av små och medelstora företag som inte alltid själva har de resurser som krävs för att sätta nya produkter på marknaden. Regionalt stöd i form av rådgivning, nätverkande och samarbeten skapar förutsättningar för tillväxt och konkurrenskraft hos små och medelstora företag. I livsmedelsstrategier i bland annat Irland, Storbritannien och Finland lyfts bildandet av nätverk som nyckeln för överföring av ”best practice”, kunskap och ny teknik, som grund för forskningsbaserad innovation, konkurrenskraft, lönsamhet och hållbarhet. Inom livsmedelssektorn lyfts också behovet av mer dynamik i samarbeten, inom produktionskedjan liksom i affärsmodeller. Ett exempel är Food Valley of Bjuv där Findus strävar att i samverkan med andra livsmedelsproducenter skapa en mötesplats för att utveckla framtidens matproduktion och livsmedelsföretag.

Samverkan har haft en central roll i andra länders livsmedelsstrategier bland annat för att relevanta forskningsresultat ska nå rätt användare och för att skapa förutsättning för nyttiggörande och innovation.

Innovation är nya lösningar som svarar mot behov eller efterfrågan i samhället. För att skapa en hållbar utveckling krävs kunskap och stöd till forskning och innovation längs hela livsmedelskedjan. Det finns stort potential i gränsytor där olika discipliner möts, till exempel mellan livsmedelsvetenskap, nutrition, medicin, teknologi och miljövetenskap. Innovation inom andra delar av samhället driver också på utvecklingen och innovationer inom livsmedelssektorn, som därför vinner på en tydligare integrering med andra aktörer och en interaktiv och öppen tvär- och multivetenskapligt samverkansmodell. Befintlig kompetensen inom andra områden som t.ex. medicin, biotech och it är en outnyttjad resurs som kan bidra till att stärka livsmedelssektorn.

Formas avser:

- Främja en ökad forskarmobilitet mellan akademien, näringslivet och det omgivande samhället, inte minst offentlig sektor, genom mobilitetsstöd där olika flexibla former prövas
- Fortsatt främja förutsättningarna för internationell mobilitet, internationella forskningssamarbeten och nätverk som bidrar till att svenska forskare deltar i ett internationellt kunskapsutbyte
- Fortsatt främja utvecklandet av verktyg för att stödja samverkan mellan forskare, näringslivet och samhället i övrigt
- Stärka insatserna för att främja forskarnas aktivitet för att synliggöra och kommunicera forskningsresultat

Formas föreslår:

- Att regeringen avsätter särskilda medel för en långsiktig programsatsning under Formas ansvar på livsmedelsområdet, med successiv uppbyggnad från och med 2017 till en nivåhöjning på 100 miljoner kronor årligen 2020
 - Att miljö och hälsa får ett tydligt fokus i den kommande svenska livsmedelsstrategin
 - Att den kommande svenska livsmedelsstrategin omfattar starkt koordinering av insatser för kunskapsförsörjning och kunskapskommunikation i alla aktörsled, i syfte att stärka mottagar- och beställarkompetens inom livsmedelssektorn
-

Livsmedelsstrategins mål

Regeringens mål med den svenska livsmedelsstrategin är att stärka innovationskraften, öka produktionen samt exporten av livsmedel och därmed främja sysselsättning och lönsamhet i livsmedelssektorn, samtidigt som de nationella miljömålen nås. En ökad andel ekologisk produktion och bättre möjligheter för konsumenten att göra medvetna val har också identifierats som viktiga aspekter.

Till stöd för regeringens livsmedelsstrategi och dess mål har Formas, liksom flera andra intressenter, lämnat in underlag till en vision för 2030. Formas föreslår här även delmål, för 2020 och 2025, för att nå visionen.

Formas underlag till en vision för 2030:

”År 2030 har Sverige med stöd av högkvalitativ forskning och innovation en lönsam och internationellt konkurrenskraftig livsmedelssektor, som bidrar till att möta de globala samhällsutmaningarna. Svenska konsumenter är medvetna och har tillgång till hälsosamma och hållbart producerade livsmedel.”

15

Delmål 2020

- Antalet doktorander inom livsmedels- och nutritionsforskning har ökat liksom andelen forskningsprojekt som behandlar livsmedelsrelaterade samhällsutmaningar
- Inom livsmedelsområdet finns en samverkansplattform med aktörer från sektorn som en nod och katalysator för forskning, innovation och kvalitetsutveckling inom livsmedelssektorn
- Den offentliga sektorn bidrar genom innovationsupphandlingar till fler hälsosamma och hållbart producerade livsmedel som också kan få en marknad utanför Sverige
- Livsmedelskunskap, nutrition och hälsa är en självklar del i skolans läroplan
- Konsumenterna har möjlighet att göra informerade val och efterfrågan på hållbart producerade och hälsosamma livsmedel har ökat

Delmål 2025

- (Högre)utbildning inom livsmedelsområdet är attraktivt och livsmedels- och nutritionsforskning är ett starkt forskningsfält i Sverige
 - Andelen högskole-/universitets- och forskarutbildade inom livsmedelssektorn har ökat
 - Högteknologiska och innovativa lösningar och processer implementeras inom livsmedelssektor
-

Formas har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsmotiverad forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Den forskning som stöds ska vara av högsta vetenskapliga kvalitet och av relevans för rådets ansvarsområden. Formas får också finansiera utvecklingsverksamhet i begränsad omfattning.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas
*The Swedish Research Council for Environment, Agricultural Sciences and
Spatial Planning*

Box 1206, SE-111 82 Stockholm. Besöksadress: Kungsbron 21
Tel: 08 775 40 00, Fax: 08 775 40 10
E-post: registrator@formas.se
www.formas.se